

De kwaliteit van het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel

Manoe Hoogstede (3657078)

Martine van Wijk (3627586)

De kwaliteit van het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel

Bachelorthesis Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken
Universiteit Utrecht

Datum: 23 juni 2013

Auteurs:

Manoe Hoogstede, 3657078

Martine van Wijk, 3627586

Begeleider:

Dr. Chris Baerveldt

Voorwoord

Deze thesis is geschreven in het kader van het afronden van de Bachelor Pedagogische Wetenschappen met als studiepad Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken aan de Universiteit Utrecht.

De thesis is mede tot stand gekomen dankzij jongeren en deskundigen aangaande schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel. Onze dank gaat in het bijzonder uit naar Maaïke van de Ruit- van Rhijn en Licia Josse van de gemeente Houten en Tonnie Braam uit Veghel, die ons hebben geholpen met het vinden van jongeren. Daarnaast gaat onze dank uit naar onze begeleidende docent dr. Baerveldt voor het geven van tips en feedback op het onderzoek.

Ten slotte willen wij vermelden dat de inhoud van deze thesis in eerste instantie bestemd is voor de begeleidende docent aan de Universiteit Utrecht en voor de gemeenten Houten en Veghel. Daarnaast is deze thesis bedoeld voor leerlingen en overige geïnteresseerden.

Manoe Hoogstede en Martine van Wijk

Utrecht, juni 2013

Abstract

In het huidige onderzoek werd de kwaliteit van het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel onderzocht. Op dit moment vinden er veel veranderingen plaats in het jeugdnetwerk door de transitie van de jeugdzorg. Het doel van huidig onderzoek was dan ook om in het kader van deze actualiteit verbeterpunten aan te reiken aan hulpverlenende instellingen. Deze verbeterpunten zijn tot stand gekomen vanuit de ervaringen van jongeren. De kwaliteit van het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim werd aan de hand van drie vragen onderzocht, deze drie vragen luiden: (1) ‘Welke instellingen vormen het gemeentelijk netwerk ten aanzien van schoolverzuim?’ (2) ‘Wat is de kwaliteit van het aanbod vanuit het gezichtspunt van de jongeren?’ en tot slot (3) ‘Welke inhoudelijke consistenties bestaan er tussen instellingen?’ Aan de hand van interviews met jongeren en met deskundigen is er een antwoord gezocht op deze vragen. De eerste onderzoeksvraag had betrekking op het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel. In beide gemeenten komt het jeugdnetwerk en de procedure vanuit de instellingen die zich bevinden in dit jeugdnetwerk overeen met het landelijke netwerk en procedure. De tweede onderzoeksvraag had betrekking op de kwaliteit van het aanbod en is beantwoord aan de hand van twee verwachte inconsistenties, namelijk de tijdsperiode tussen signalering en doorverwijzing en sanctie versus zorg. De kwaliteit van de tijdsperiode tussen signalering en doorverwijzing en de aanpak door zowel de school als de leerplichtambtenaar werd in beide gemeenten op het VO als goed beoordeeld. De kwaliteit van de aanpak door de leerplichtambtenaar voor ROC-leerlingen in Houten werd eveneens als goed beoordeeld. Echter, de kwaliteit van de aanpak van het ROC in de gemeente Houten laat te wensen over. Dit in tegenstelling tot de kwaliteit van de aanpak van het ROC in Veghel. De derde onderzoeksvraag betrof inconsistenties tussen instellingen. In beide gemeenten zijn inconsistenties tussen instellingen gevonden.

Inconsistenties tussen instellingen en personen in de hulp naar jongeren zijn niet onbekend in de jeugdzorg. De jeugdzorg omvat alle soorten hulp die gericht zijn op problemen in opvoeden en opgroeien van kinderen, jongeren en hun ouders. Door het specifieke en uitgebreide hulpaanbod is de jeugdzorg complex georganiseerd, waardoor een goede onderlinge afstemming van de hulp lastig kan zijn (NJI, 2013a). De meeste instanties binnen de jeugdzorg richten zich op een deel van de problemen die bij jongeren kunnen voorkomen, namelijk het deel waarin zij gespecialiseerd zijn. Door het richten op een deel van de voorkomende problematiek, wordt het leveren van integraal maatwerk bemoeilijkt (Kruiter, de Jong, van Niel, & Hijzen, 2008). Voor de jongeren is het verwarrend wanneer verschillende instellingen niet eenzelfde lijn trekken in de hulpverlening. Zeker wanneer het gaat om voor de jongeren belangrijke beslissingen, kan deze inconsistentie in de bejegening naar de jongeren toe veel onduidelijkheid geven. De Rijksoverheid wil de afstemmingsproblemen tussen uitvoeringsorganisaties van jeugdhulp aanpakken door de zorg te decentraliseren. Dit houdt in dat de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg bij de gemeenten komt te liggen. De gemeenten moeten ervoor zorgen dat er een samenhangend beleid wordt gevoerd ten aanzien van jeugdhulp en de uitvoering daarvan (Rijksoverheid, 2012a).

Het doel van de transitie van de jeugdzorg is een meer efficiënte en effectieve inzet van ondersteuning of hulp mogelijk maken. De jeugdzorg zou beter moeten aansluiten bij de eigen kracht en de sociale context van jeugdigen en hun ouders en er moet meer samenhang komen tussen de verschillende vormen van zorg bij meervoudige problematiek (Rijksoverheid, 2012b). De Rijksoverheid geeft door middel van wetten richtlijnen aan gemeenten waar de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg uit bestaat. De precieze invulling ervan kan echter per gemeente verschillen (NJI, 2013b). Door de actuele ontwikkelingen rond de transitie van de jeugdzorg vinden er veranderingen plaats in het jeugdbeleid. Deze veranderingen bieden mogelijkheden tot verbetering waarin de belangen van de jongeren centraal zouden moeten staan. Vaak worden gegevens alleen verkregen via volwassenen of rapporten maar de ervaring van de jongeren is minstens net zo belangrijk. Doordat er op dit moment veranderingen plaatsvinden is het een goed moment om de belangen van de jongeren te onderzoeken.

In het huidige onderzoek wordt de kwaliteit van het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel onderzocht. Het doel van dit onderzoek is om verbeterpunten aan te reiken aan hulpverlenende instellingen die te maken hebben met schoolverzuim. De kwaliteit van het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim zal aan de hand van

drie vragen worden onderzocht, namelijk: (1) ‘Welke instellingen vormen het gemeentelijk netwerk ten aanzien van schoolverzuim?’ (2) ‘Wat is de kwaliteit van het aanbod vanuit het gezichtspunt van de jongeren?’ en tot slot (3) ‘Welke inhoudelijke consistenties bestaan er tussen instellingen?’ Aan de hand van interviews met jongeren en met deskundigen zal er een antwoord op de vragen worden gezocht. In dit onderzoek staan de belangen van de jongeren centraal, dus de onderzoeksresultaten zullen voornamelijk vanuit het oogpunt van de jongeren worden gepresenteerd.

Literatuuronderzoek

Voordat de kwaliteit van de jeugdnetwerken rondom schoolverzuim wordt onderzocht heeft er een literatuuronderzoek plaatsgevonden. Onderstaand literatuuronderzoek begint met een probleemschets van schoolverzuim. Vervolgens worden de definitie, de risico- en beschermende factoren en de aanpak van schoolverzuim beschreven. Het literatuuronderzoek eindigt met een beschrijving van de verwachte inconsistenties, waarop de dataverzameling van het onderzoek gebaseerd zal worden.

Probleemschets

Spijbelen is een probleem dat op veel verschillende scholen over de hele wereld voorkomt (Henry, 2007; Attwood & Croll, 2006). Uit het ‘Health Behaviour in School-aged Children (HBSC)’-onderzoek (Dorsselaer et al., 2010) blijkt dat bijna 12 procent van de jongeren van 12 tot 16 jaar die voortgezet onderwijs volgen in Nederland in de laatste maand heeft gespijbeld. Het aantal leerplichtige jongeren dat niet bij een school is ingeschreven, zogeheten absoluut schoolverzuim, is met 18 procent gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor. In het schooljaar 2010-2011 was dit aantal 8098 leerlingen. Tevens blijkt het percentage relatief schoolverzuim de laatste jaren te stijgen; hiervan is sprake wanneer een leerling wel bij een school staat ingeschreven maar zonder geldige reden verzuimt (Dorsselaer et al., 2010).

Schoolverzuim is een probleem dat steeds vaker voorkomt en waarover steeds meer mensen zich zorgen maken. Volgens Hartkamp (2005) is het terecht dat meer mensen zich zorgen maken over het probleem van schoolverzuim, het is namelijk een belangrijke voorloper van voortijdig schoolverlaten. Uit onderzoek blijkt dat de kans op voortijdig schoolverlaten bij leerlingen die regelmatig spijbelen twee maal zo groot is dan bij leerlingen die dit niet doen (Hartkamp, 2005). Jongeren die hun school niet afmaken, hebben een grotere kans om werkloos te worden. Wanneer zij wel werk hebben, is dat meestal laagbetaald. Hierdoor hebben zij minder vaak goede vooruitzichten in de maatschappij (Van den Berg, 2008). Daarnaast is herhaaldelijk spijbelgedrag vaak een teken dat deze leerlingen hulp nodig

hebben. Deze leerlingen spijbelen niet vanwege tussenuren, maar omdat ze een hekel hebben aan school en aan leren. De motivatie, inzet en betrokkenheid met school neemt af, wat uiteindelijk leidt tot voortijdig schoolverlaten (Van Batenburg, Korpershoek, & Van der Werf, 2007). Uit interviews met voortijdig schoolverlaters blijkt dat het spijbelen lang onopgemerkt blijft en dat de school hier weinig tegen doet (Van Lieshout, 2003). Het is dus van belang om schoolverzuim zoveel mogelijk te voorkomen.

Definitie

Er is sprake van schoolverzuim wanneer een leerling niet op school aanwezig is op momenten dat hij of zij aanwezig moet zijn. Schoolverzuim is geoorloofd wanneer de school toestemming heeft gegeven of er een geldige reden voor de afwezigheid is, zoals ziekte. Is dat niet het geval, dan noemt men het ongeoorloofd schoolverzuim (NJI, 2013c).

Schoolverzuim kan worden onderverdeeld in absoluut schoolverzuim en relatief schoolverzuim. Men spreekt van absoluut schoolverzuim als jongeren niet zijn ingeschreven bij een onderwijsinstelling, terwijl zij niet zijn vrijgesteld van deze verplichting. Het gaat hierbij om jongeren die leerplichtig of kwalificatieplichtig zijn. Relatief schoolverzuim houdt in dat een leerling wel staat ingeschreven bij een onderwijsinstelling, maar dat de leerling en/of zijn ouders niet aan de verplichting hebben voldaan om te zorgen voor geregeld schoolbezoek. Relatief schoolverzuim kan worden opgedeeld in signaalverzuim en luxe verzuim. Signaalverzuim duidt op achterliggende problemen bij spijbelende jongeren. Dit kunnen problemen zijn in de thuissituatie of individuele problemen. Luxeverzuim betekent dat een kind niet naar school gaat omdat het gezin met vakantie gaat buiten de officiële schoolvakanties (NJI, 2013c).

Risicofactoren

Er zijn bepaalde factoren die de kans op schoolverzuim kunnen vergroten, dit worden risicofactoren genoemd. Risicofactoren kunnen betrekking hebben op individuele kenmerken of op omgevingskenmerken. Wat betreft individuele kenmerken blijkt dat schoolverzuim vaker bij meisjes voorkomt dan bij jongens (NIPO, 2002). Daarnaast speelt ook leeftijd een belangrijke rol. Schoolverzuim neemt op de middelbare school per leerjaar toe, voor zowel jongens als voor meisjes. Bovendien kunnen slechte schoolprestaties een risicofactor zijn voor schoolverzuim. Slechte schoolprestaties kunnen leiden tot zwakke motivatie en uiteindelijk tot schoolverzuim (Tobler, 2000). Tot slot kunnen ook bepaalde persoonskenmerken en gedragsproblemen de kans op schoolverzuim vergroten (Kearney, 2008; Dowrick & Crespo, 2005).

Naast individuele kenmerken kunnen ook omgevingskenmerken de kans op schoolverzuim vergroten. Omgevingskenmerken kunnen worden onderverdeeld in gezinskenmerken, kenmerken van leeftijdgenoten en schoolkenmerken. Leerlingen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status lopen meer risico op ongeoorloofd schoolverzuim (Dowrick & Crespo, 2005). Daarnaast hebben leerlingen die geen aanmoediging of ondersteuning van hun ouders krijgen meer kans op schoolverzuim dan jongeren die wel aanmoediging of ondersteuning krijgen (Kearney, 2008). Tot slot blijken tienermoeders een grotere kans op schoolverzuim te hebben dan leeftijdgenoten die geen kind hebben (Levine, Pollack & Comfort, 2001; Hibbert & Fogelman 1990). Wat betreft leeftijdgenoten hebben leerlingen die vrienden hebben die vaak spijbelen de neiging om dit gedrag over te nemen (Vitaro, Larocque, Janosz, & Tremblay, 2001). Tot slot zijn er nog enkele risicofactoren te noemen op het niveau van de school. Een slechte kwaliteit van lesgeven, een onveilig schoolklimaat, een slechte registratie van schoolverzuim, geen geschikte consequenties voor schoolverzuim en een gebrekkige relatie tussen leerling en leraar vergroten de kans op schoolverzuim (Dowrick & Crespo, 2005; Kearney, 2008). Tevens is uit onderzoek gebleken dat een incongruentie tussen de school en de leerling op het gebied van taal, culturele achtergrond of sociale status de kans op schoolverzuim vergroot (Worrell, 1997).

Beschermende factoren

Beschermende factoren verkleinen de kans op schoolverzuim. Deze factoren kunnen eveneens worden onderverdeeld in individuele factoren en omgevingsfactoren. Op individueel niveau zijn vertrouwen in een succesvolle schoolloopbaan, goede schoolprestaties, goede sociale vaardigheden en een concreet toekomstperspectief beschermende factoren voor schoolverzuim (Dowrick & Crespo, 2005).

Omgevingsfactoren kunnen worden onderverdeeld in gezinskenmerken, kenmerken van leeftijdgenoten en schoolkenmerken. Op gezinsniveau zijn ouderlijke betrokkenheid en een hoge sociale economische status beschermende factoren (Jimerson, Egeland, Sroufe, & Carlson, 2000). Een beschermende factor op het gebied van leeftijdgenoten is het hebben van vrienden die reguliere lessen volgen en hun school afmaken (Kearney, 2008). Tot slot zijn er bepaalde beschermende factoren op het schoolniveau. Het is van belang dat onderwijs wordt afgestemd op de leerlingen. Daarnaast is het belangrijk dat onderwijs een goede ondersteuningsstructuur en een sluitende verzuimregistratie biedt en dat de leerlingen zich gewaardeerd voelen door de docenten (Dowrick & Crespo, 2005).

Wetgeving

De bovengenoemde factoren kunnen de kans op schoolverzuim verkleinen of vergroten. Ondanks dat een leerling meer kans heeft om te verzuimen zijn alle leerlingen in Nederland verplicht om onderwijs te volgen. De gemeenten dienen te werken volgens de landelijke regeling omtrent schoolverzuim, namelijk met de leerplichtwet en de kwalificatieplicht. De leerplicht gaat in op de eerste dag van de maand na de vijfde verjaardag van een kind en duurt tot de 18^e verjaardag. In de leerplichtwet is vastgelegd dat ouders verantwoordelijk zijn dat hun kinderen bij een school staan ingeschreven en dat zij de school daadwerkelijk bezoeken. Vanaf de leeftijd van 12 jaar zijn leerplichtige jongeren daar zelf ook verantwoordelijk voor (Rijksoverheid, 2013b; Gemeente Houten, 2011). Naast de leerplicht bestaat sinds 2007 de kwalificatieplicht. Dit houdt in dat jongeren tot 18 jaar onderwijs moeten volgen tot zij een startkwalificatie hebben. Een startkwalificatie is een havodiploma, vwo-diploma of een mbo-diploma op niveau 2 of hoger (Rijksoverheid, 2013b; Gemeente Houten, 2011).

De aanpak van schoolverzuim

Er bestaan verschillende onderzoeken over de effectiviteit van programma's die schoolverzuim aanpakken (Suthphen, Ford & Flaherty, 2010). Gerrard, Burhans en Fair (2003) deden een review-onderzoek naar de effectiviteit van programma's die spijbelgedrag verminderen en aanpakken. De auteurs onderzochten 28 artikelen. Op basis van deze artikelen concludeerden zij dat individuele aandacht voor studenten, positieve relaties tussen leerlingen en de school, meer communicatie met de ouders, een duidelijk beleid, voortdurend preventieve inspanningen vanuit de school, goed opgeleid personeel en intensieve school-interventies werkzame onderdelen zijn in de aanpak van schoolverzuim. Deze resultaten komen overeen met een longitudinale studie van Huizinga en Jacob-Chien (1998). Echter adviseren Huizinga en Jacob-Chien (1998) om in de aanpak van schoolverzuim ook gebruik te maken van straffen, zoals strenge sancties. Veel scholen gebruiken sancties in hun programma om schoolverzuim aan te pakken, maar het effect van het gebruik van sancties om schoolverzuim te verminderen is nog niet bewezen (Byer & Kuhn, 2003). Volgens het National Center for School Engagement (NCSE) (2006) is het niet voldoende om kinderen te dwingen om naar school te gaan. Volgens het NCSE (2006) is het belangrijk dat kinderen zich betrokken voelen tot de school en zelf succes willen bereiken. In de aanpak voor schoolverzuim moet dit dan ook centraal staan (NCSE, 2006).

Bij de aanpak van schoolverzuim in Nederland spelen de school, het Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC) en de leerplichtambtenaar een belangrijke rol. Van scholen wordt

verwacht dat zij een juist verzuimbeleid voeren, gericht op preventie en toezicht, waarbij een eigen administratie van schoolverzuim wordt bijgehouden. De leerplichtambtenaar houdt toezicht op de naleving van de leerplichtwet en het RMC houdt toezicht op nakomen van de kwalificatieplicht (Rijksoverheid 2013c; Gemeente Veghel, 2010).

De schoolleiding is verplicht om ongeoorloofd verzuim uiterlijk na drie achtereenvolgende schooldagen te melden bij het digitale verzuimloket van Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Dit geldt ook als een leerling tijdens een periode van vier opeenvolgende lesweken meer dan 16 uur van de onderwijstijd heeft verzuimd. Scholen geven de gegevens van de leerling en de omvang van het verzuim door via het Verzuimloket. Het Verzuimloket stuurt de melding door naar de woongemeente van de leerling. Het RMC of leerplichtambtenaar gaat vervolgens met de jongere aan de slag om het verzuim aan te pakken, te achterhalen welke problematiek er eventueel bij de leerling speelt en hoe de jongere zo snel mogelijk weer de opleiding kan vervolgen (Rijksoverheid, 2013c). Uit onderzoek blijkt dat sommige scholen verzuim pas laat melden waardoor een leerling laat in beeld komt bij het RMC of de leerplichtambtenaar (Lieshout, 2003).

Het RMC heeft de taak om het aantal jongeren dat uitvalt of dreigt uit te vallen in kaart te brengen. Bovendien heeft het RMC de taak voortijdige schoolverlaters via trajectbegeleiding terug te leiden naar het onderwijs, zodat zij alsnog een startkwalificatie kunnen behalen (Rijksoverheid 2013c; Gemeente Veghel, 2010).

De leerplichtambtenaar vervult namens de gemeente een schakelrol door contact te onderhouden met ouders en school. Indien een melding van de school aanleiding geeft tot zorgen over de ontwikkeling van het kind, meldt de leerplichtambtenaar dit aan Bureau Jeugdzorg (Rijksoverheid, 2013c). Wanneer het verzuim aanhoudt en/of een of meer van de betrokkenen, zoals de school of de ouders, niet meewerkt aan een oplossing kan de leerplichtambtenaar overgaan tot het opmaken van proces-verbaal. Wanneer de leerplichtambtenaar kiest voor het opmaken van een proces-verbaal dan is er sprake van sterk verzuim met veel problematiek. De leerplichtambtenaar kan ook een melding maken bij bureau HALT, in deze gevallen is er sprake van minder verzuim en minder heftige problematiek. Bij een proces-verbaal wordt de zaak overgedragen aan de Officier van Justitie en de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad voor de Kinderbescherming doet onderzoek en brengt een advies uit aan de Officier van Justitie. De Officier van Justitie kan een schikkingsvoorstel doen of een zaak voor de rechter laten komen. Sancties kunnen bestaan uit een geldboete, een HALT-afdoening, een taakstraf of gedwongen hulpverlening (Halt, 2012).

Verwachte inconsistenties

Naar aanleiding van een literatuuronderzoek en achtergrondkennis verwachten wij bepaalde inconsistenties omtrent de aanpak van schoolverzuim. De eerste verwachte inconsistentie betreft de tijdsperiode tussen signalering en daadwerkelijke aanpak. Wanneer scholen nalaten verzuim op tijd te melden, komt het kind vaak relatief laat in beeld bij de ketenpartners (Van Lieshout, 2003). Verwacht wordt dat de tijdsperiode tussen signalering op school en aanpak door middel van doorverwijzing hierdoor langer duurt dan vooraf is afgesproken.

Ten tweede zouden jongeren inconsistenties kunnen ervaren in de aanpak van het probleem zelf. Verwacht wordt dat in de aanpak sanctie tegenover zorg komt te staan (Byer & Kuhn, 2003; Rijksoverheid, 2013c). Wij verwachten dat een school sneller een sanctie oplegt en een leerplichtambtenaar het probleem eerder als zorgwekkend ziet. Deze verschillende consequenties zouden tegenstrijdig ervaren kunnen worden door de jongeren.

Ten derde zouden er inconsistenties kunnen ontstaan door verschillende perspectieven van betrokken personen en instellingen. Kinderen, ouders en instellingen kunnen tegenstrijdige perspectieven op het probleem hebben. Ook zijn veel instellingen slechts gericht op een deel van het probleem (Kruiter, de Jong, van Niel, & Hijzen, 2008). Dit zou ertoe kunnen leiden dat verschillende belanghebbenden en instellingen niet op een lijn zitten in de aanpak van het verzuim.

De ervaringen van verzuimende jongeren rondom de verwachte inconsistenties in de gemeenten Houten en Veghel zullen worden onderzocht aan de hand van verschillende dataverzamelingmethoden.

Methode

In de gemeenten Houten en Veghel zijn 11 semigestructureerde interviews afgenomen met jongeren en deskundigen. Vier jongeren en een deskundige zijn afkomstig uit de gemeente Houten en drie jongeren en drie deskundigen zijn afkomstig uit de gemeente Veghel. De jongeren zijn zowel afkomstig van het Voortgezet Onderwijs (VO) als het Regionaal Opleidings Centrum (ROC). Zie Tabel 1 voor een overzicht van de informanten in huidig onderzoek.

Door gebruik te maken van contacten in ons eigen netwerk hebben we de deskundigen benaderd en met behulp van deze deskundigen zijn de jongeren benaderd voor een interview. Met de informatie uit de interviews konden de verwachte inconsistenties onderzocht worden. Tevens heeft er een documentenanalyse plaatsgevonden. Door middel van deze

documentenanalyse kon het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel in kaart worden gebracht.

Tabel 1

Overzicht informanten

Informanten	Gemeente Houten	Gemeente Veghel
Deskundigen	Leerplichtambtenaar	Leerplichtambtenaar Zorgcoördinator VO Zorgcoördinator ROC
Leerlingen	2 leerlingen VO 2 leerlingen ROC	3 leerlingen VO

Interviews met deskundigen

In de gemeente Houten is er een semigestructureerd interview afgenomen met de leerplichtambtenaar. In de gemeente Veghel is er een interview afgenomen met de zorgcoördinator van het Fioretti College. Via een kennis zijn wij met beide personen in contact gekomen. Wij hebben de deskundigen per e-mail benaderd om een afspraak te maken voor een interview. Beide interviews hebben plaatsgevonden op de werkplek van de deskundigen en duurden ongeveer 30 minuten.

Tijdens de interviews met de deskundigen zijn er vragen gesteld over de specifieke werkwijze van instellingen die schoolverzuim aanpakken. Daarnaast is er gevraagd naar sterke punten binnen de instelling en het netwerk, bepaalde knelpunten binnen de instelling en het netwerk en suggesties voor verbetering. Tevens is gevraagd of de instelling van plan is iets te veranderen in het proces rondom de aanpak van schoolverzuim na de transitie van de jeugdzorg. De gesprekken zijn met toestemming van de deskundigen opgenomen en na afloop uitgewerkt. Op deze manier is er geen informatie verloren gegaan. Enkele deskundigen aangaande schoolverzuim wilden niet aan het onderzoek meewerken, het gaat hier voornamelijk zorgcoördinatoren en teamleiders van scholen. Een protocol van de interviews is te vinden in bijlage 1 en een overzicht van de interviewtopics en bijbehorende voorbeelditems is te vinden in tabel 2.

Doordat er tijdens dit onderzoek een verandering heeft plaatsgevonden in onderwerp en gemeenten was er een beperkte tijd beschikbaar om afspraken te maken voor een interview met deskundigen. Hierdoor zijn er twee deskundigen telefonisch of schriftelijk ondervraagd.

Beide deskundigen zijn afkomstig uit Veghel en hadden als functie leerplichtambtenaar en zorgcoördinator op ROC de Leijgraaf.

Interviews met jongeren

Naast interviews met deskundigen zijn er ook zeven semigestructureerde interviews gehouden met jongeren die verzuimen op school. De leerlingen zijn via de leerplichtambtenaar of zorgcoördinator benaderd met een uitnodiging of flyer (zie bijlage 2) voor een gesprek met ons. Vier jongeren zijn afkomstig uit de gemeente Houten en drie jongeren uit de gemeente Veghel. Omdat het doel van dit onderzoek was om vanuit het belang van de jongeren te kijken, wordt er veel waarde gehecht aan de uitspraken in deze interviews. De geïnterviewde leerlingen hebben een leeftijd tussen de 14 en 20 jaar en zitten op verschillende scholen in de regio's Houten en Veghel.

De interviews met de jongeren begonnen met een korte uitleg over het doel van het interview en uitleg aangaande anonimiteit en opnamemateriaal. Vervolgens werden vragen gesteld over de ervaringen met schoolverzuim en de melding ervan, het proces dat in werking werd gesteld na de melding, welke instellingen de leerling hulp boden en op welke manier. Tot slot werd gevraagd of de instellingen op een lijn zaten in de aanpak van het schoolverzuim en of deze adviezen voor de aanpak consistent met elkaar waren. De interviews werden afgesloten met de vraag wat de jongeren zelf van de geadviseerde aanpak vonden. Tevens werd er gevraagd of de jongeren zelf nog vragen of opmerkingen hadden aangaande het interview. Na afloop van het interview zijn de jongeren bedankt en is er gesproken over eventuele verdere stappen. De gesprekken zijn met toestemming van de leerlingen opgenomen en na afloop globaal uitgewerkt. Een protocol van de interviews met de jongeren is te vinden in bijlage 3. Zie tabel 2 voor een overzicht van de interviewtopics en bijbehorende voorbeelditems.

Enkele jongeren wilden niet aan het onderzoek meewerken na eerdere toezegging aan de leerplichtambtenaar. Het gaat hierbij om drie jongeren welke niet op kwamen dagen bij de gesprekken of niet meer bereikbaar waren om de afspraak te bevestigen.

Tabel 2

Topics interviews en voorbeelditems

Interview	Topic	Voorbeelditem
Deskundigen	Procedure schoolverzuim	Hoe verloopt het proces vanaf het allereerste moment dat een kind verzuimt op school?
	Sterke punten aanpak gemeente	Op welke punten is de Gemeente Houten/Veghel sterk in de aanpak van schoolverzuim?
	Knelpunten aanpak gemeente	Zijn er bepaalde punten die verbeterd kunnen worden zodat er meer consistentie tussen instellingen ontstaat?
Jongeren	Inleidende vragen schoolverzuim	Wil je iets vertellen over het schoolverzuim?
	Signalering schoolverzuim	Wie heeft het schoolverzuim opgemerkt en een melding gedaan?
	Melding schoolverzuim	Kun je iets vertellen over hoe het proces van de aanpak van schoolverzuim na de melding in werking is gezet?
	Jeugdnetwerk schoolverzuim	Met welke instellingen heb je te maken gehad rond de aanpak van het verzuim gedurende het hele proces?
	Communicatie door instellingen	Werd er met jou gecommuniceerd of voornamelijk met je ouders/voogd?
	Aanpak instellingen	Had je het gevoel dat de instellingen op dezelfde lijn zaten in aanpak van het verzuim?

Procedure

Na het verzamelen van de data zijn de interviews globaal uitgewerkt en vervolgens gecodeerd en geanalyseerd. Bij het analyseren van de interviews is voornamelijk rekening gehouden met informatie die relevant was voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. De documentenanalyse heeft eveneens plaatsgevonden aan de hand van coderen en analyseren. Hierbij is vooral geanalyseerd of de werkwijze die is beschreven in de

documenten overeenkomt met de daadwerkelijke werkwijze van instellingen rondom de verschillende onderwerpen. Er is getracht zoveel mogelijk dezelfde codering te gebruiken voor de data van de verschillende onderwerpen om zo consistentie in de resultaten te bereiken.

Betrouwbaarheid en validiteit

Er zouden zich bepaalde problemen rondom betrouwbaarheid en validiteit kunnen voordoen bij dit type onderzoek, voornamelijk door het gebruik van semigestructureerde interviews. Zo zouden er problemen rondom de begrijpelijkheid van het onderzoek, de construct validiteit, kunnen ontstaan. De vraag of iedereen elkaar begrepen heeft staat hierbij centraal. Dit probleem is geprobeerd te voorkomen door jongeren en deskundigen voldoende informatie aan te bieden in de vragen, de doelen van de interviews eenduidig te houden, te letten op non-verbale signalen die jongeren en deskundigen afgaven en navraag te doen tijdens de interviews of we elkaar begrepen hadden.

Een tweede probleem dat zich zou kunnen voordoen rondom de betrouwbaarheid is het geven van sociaal wenselijke antwoorden door zowel jongeren als deskundigen. Een leerplichtambtenaar zou de aanpak in de gemeente mooier kunnen beschrijven dan deze in werkelijkheid is. Daarnaast zou een verzuimende leerling sociaal wenselijk kunnen reageren door aan te geven dat er geen schuld bij hem of haar ligt. Dit probleem van sociale wenselijkheid hebben we geprobeerd om te voorkomen door kritisch verder te vragen bij deskundigen en bij jongeren de anonimiteit te benadrukken en geen oordeel over het verzuimgedrag te geven.

In de gemeente Veghel hebben we de uitspraken van de deskundigen over het ROC niet kunnen toetsen door middel van ervaringen van jongeren, aangezien we geen jongeren van het ROC bereid konden vinden voor een interview. Hierdoor hebben we niet kunnen voorkomen dat de betrouwbaarheid op dit aspect van het onderzoek lager uitgevallen is.

Om de validiteit van huidig onderzoek te verhogen is gebruik gemaakt van het principe van triangulatie: het combineren van meerdere bronnen en methoden om aan te tonen dat een bevinding ondersteund wordt door meerdere, onafhankelijke waarnemingen (Jick, 1979). In dit geval werden de uitspraken van de interviews van verschillende informanten met elkaar gecombineerd. Zo werden uitspraken van jongeren over de aanpak rondom schoolverzuim vergeleken met de uitspraken van deskundigen. Daarnaast werd onderzocht of de resultaten uit de interviews ondersteund konden worden door literatuur.

Resultaten

In de resultatensectie worden de in de inleiding genoemde onderzoeksvragen per vraag behandeld. In deze onderzoeksvragen komen tevens de verwachte inconsistenties naar voren. De eerste en tweede verwachte inconsistentie behoren tot de tweede onderzoeksvraag, de derde verwachte inconsistentie is terug te vinden bij de derde onderzoeksvraag. Bij deze verwachte inconsistenties wordt een vergelijking gemaakt tussen de gemeenten Houten en Veghel. Daarnaast is bij de tweede onderzoeksvraag een onderscheid gemaakt tussen VO en ROC. Allereerst wordt aandacht besteed aan de eerste onderzoeksvraag, waarbij het jeugdnetwerk van de beide gemeenten in kaart wordt gebracht.

Jeugdnetwerk schoolverzuim

Gemeente Houten. De gemeente Houten telde op 1 juni 2013 48.408 inwoners (Gemeente Houten, 2013a). De gemeente Houten is een jonge gemeente. Het aantal jongeren in de leeftijdsklasse 0 tot 25 jaar is de afgelopen tien jaar sterk toegenomen tot 16.590 personen op 1 juni 2013 (Gemeente Houten, 2013a). Het gemeentelijk jeugdbeleid in Houten heeft vijf speerpunten: Het bevorderen van jeugdparticipatie, uitbreiding van het voorzieningenaanbod, het realiseren van een sluitende aanpak in de zorg voor de jeugd, het voorkomen van overlast en jongerenhuisvesting. De uitvoering van jeugdzaken ligt met name bij instellingen buiten het gemeentehuis (Gemeente Houten, 2013b). Gemeente Houten werkt sinds 2012 volgens het principe 'één gezin één plan'. Dit betekent dat in gezinnen waar meerdere problemen spelen, de verschillende hulpverleners samen met het gezin een plan opstellen om die problemen aan te pakken. Door te werken met deze methode zet de gemeente een stap in de voorbereiding op de decentralisatie en transitie van de jeugdzorg (Gemeente Houten, 2013b).

In de gemeente Houten zijn 26 basisscholen. Daarnaast staan in de gemeente drie scholen voor VO, namelijk de Heemlanden, het Houtens en het Wellant College. Het Heemlanden is een school voor atheneum, havo en vmbo-theoretische leerweg, het Houtens is een school voor beroepsgericht onderwijs. Het Wellant College heeft een VMBO-afdeling, maar kent ook een afdeling voor Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO) (Gemeente Houten, 2013c).

Het aantal jongeren van 16 en 17 jaar dat naar het MBO gaat ligt relatief laag in de gemeente Houten. Van de 1307 leerplichtige jongeren van 16 en 17 jaar oud, gaan er 352 jongeren naar het MBO. De meerderheid van de 16- en 17-jarigen volgen onderwijs op HAVO- of VWO-niveau op het VO (Gemeente Houten 2012b; Gemeente Houten, 2012c).

De gemeente Houten telde afgelopen schooljaar (2011-2012) 9120 leerplichtige leerlingen. Hiervan zijn er 193 leerlingen in beeld gekomen bij de leerplichtambtenaar. In

totaal zijn er 482 meldingen bij de leerplichtambtenaren binnen gekomen. Dit betrof niet alleen verzuimmeldingen maar ook andere meldingen zoals ontheffing van de leerplicht of meldingen die gaan over jongeren die besproken worden tijdens een overleg op school of instelling (Gemeente Houten, 2012c). De gemeente Houten heeft een relatief laag aantal voortijdig schoolverlaters vergeleken met de landelijke cijfers. Tevens is het aantal voortijdige schoolverlaters onlangs flink gedaald, namelijk van 156 leerlingen in 2005-2006 naar 101 leerlingen in 2010-2011 (Gemeente Houten, 2012c).

Het jeugdnetwerk in Houten rondom schoolverzuim bestaat naast de leerplichtambtenaar en de school uit bureau HALT, de Officier van Justitie, Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg. Tevens is er specifiek in de gemeente Houten nog een partner aangaande schoolverzuim, namelijk 'van Houten&co', dit is een welzijnsorganisatie voor jong en oud. Jongerenwerkers gaan hier op een meer informele manier met jongeren om en zo ook met schoolverzuimende leerlingen. Deze jongerenwerkers kennen de jongeren en hun situaties vaak beter (Leerplichtambtenaar Houten, 27-02-2013).

De aanpak van schoolverzuim vanuit de genoemde instellingen in Houten komt overeen met de landelijke procedure, zoals beschreven in de inleiding. Een van de jongeren is in afwachting van een rechtszaak aangaande het schoolverzuim, en heeft dan ook de gehele procedure tot aan de Officier van Justitie bevestigd. Wel is er een aantal jongeren dat naast genoemde instellingen nog te maken heeft gehad met het Jongerenloket van de Gemeente Utrecht; hier werden ze geholpen in het zoeken naar werk. Deze zou dan ook tot het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in Houten gerekend kunnen worden. Tot slot gaf de leerplichtambtenaar van Houten aan dat het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) mogelijk in de toekomst een grotere rol gaat spelen in de procedure rondom schoolverzuim, en dan ook tot het jeugdnetwerk gerekend zou kunnen worden. De leerplichtambtenaar in Houten duidde aan dat de onderlinge contacten tussen leerplicht en het CJG meer opgepakt kunnen worden door bijvoorbeeld ouders van schoolverzuimende leerlingen door te verwijzen naar opvoedsprekuren van het CJG.

Gemeente Veghel. Op 1 januari 2013 telde de gemeente Veghel 37.442 inwoners. Het aantal jongeren in de leeftijd van 0 tot 24 jaar bedraagt 11.075 jongeren (Gemeente Veghel, 2013). Gemeente Veghel wil een goede ontwikkeling van jongeren ondersteunen. Dat doet zij door voldoende toegankelijke basisvoorzieningen te bieden op de terreinen waarop jongeren zich begeven, zoals jeugdgezondheidszorg, vrije tijdsbesteding of het onderwijs (Gemeente Veghel, 2010). Een belangrijk speerpunt voor de Gemeente Veghel is een integraal netwerk in de jeugdhulpverlening creëren, dit betekent dat alle voorzieningen rondom de jeugd naadloos

op elkaar aan moeten sluiten. Op het gebied van onderwijs en jeugd zijn vele partijen actief en een continue afstemming van deze partijen is van belang. Binnen de gemeente ligt de verantwoordelijkheid voor het geven van kwalitatief verantwoord onderwijs bij de schoolbesturen en leraren. De gemeente Veghel heeft een faciliterende rol als het gaat om de huisvesting van de school (Gemeente Veghel, 2010).

In de gemeente Veghel zijn 17 basisscholen. Daarnaast staan er in de gemeente een aantal scholen voor VO. Het Zwijsen College is een school voor havo, atheneum en gymnasium. Het Fioretti College is een school voor MAVO, VMBO en praktijkonderwijs. Ook is in de gemeente een ROC gevestigd, namelijk ROC De Leijgraaf. Tot slot is in Veghel een dependance gevestigd van de Fontys PABO te Eindhoven (Gemeente Veghel, 2010).

De gemeente Veghel telde afgelopen schooljaar (2011-2012) 6085 leerplichtige leerlingen. In dit schooljaar zijn er 33 meldingen van absoluut verzuim binnen gekomen bij de leerplichtambtenaar. Daarnaast werden er 144 meldingen van relatief verzuim en 18 meldingen van luxe verzuim gedaan. Absoluut en relatief verzuim zijn vergeleken met het voorgaande jaar gedaald, het luxe verzuim is gestegen. Tot slot zijn er in de gemeente Veghel 68 voortijdig schoolverlaters, ook dit aantal is ten opzichte van het jaar ervoor gedaald (Gemeente Veghel, 2012).

Het jeugdnetwerk in de gemeente Veghel rondom schoolverzuim bestaat uit de school, leerplichtambtenaar, bureau HALT, de Officier van Justitie, Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg (Zorgcoördinator Fioretti College, 13-05-2013). De aanpak van schoolverzuim vanuit de genoemde instellingen in Veghel komt overeen met de landelijke procedure, zoals beschreven in de inleiding. Echter, voor geen van de jongeren in Veghel is een proces-verbaal opgesteld, waardoor de procedure tot aan Bureau HALT is bevestigd. Tevens gaf een van de schoolverzuimde leerlingen uit Veghel aan te maken te hebben gehad met een psycholoog die de leerling stimuleerde om naar school te gaan. Deze zou dan ook tot het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in Veghel gerekend kunnen worden. Tenslotte gaf ook de zorgcoördinator van Veghel aan dat het CJG in de toekomst waarschijnlijk een belangrijke rol gaat spelen in het jeugdnetwerk van schoolverzuim.

Vergelijking. Wanneer de landelijke aanpak voor schoolverzuim zoals beschreven in de inleiding vergeleken wordt met de procedure aangaande schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel lijkt dit overeen te komen. De procedure werd in beide gemeenten bevestigd door zowel deskundigen als jongeren.

De kwaliteit van het aanbod

De tweede onderzoeksvraag gaat over de kwaliteit van het aanbod vanuit het gezichtspunt van de jongeren. Deze onderzoeksvraag wordt beantwoord aan de hand van twee verwachte inconsistenties, namelijk de inconsistentie over de periode tussen signalering en doorverwijzing en de inconsistentie over zorg versus sanctie.

Signalering school en doorverwijzing

De eerste inconsistentie die door de onderzoekers werd verwacht lag in de tijdsperiode tussen de signalering van het schoolverzuim en de daadwerkelijke aanpak. Doordat scholen verzuim laat melden zou een leerling relatief laat in beeld komen bij ketenpartners. Op grond hiervan werd verwacht dat de tijdsperiode tussen signalering op school en aanpak door middel van doorverwijzing langer duurt dan vooraf is afgesproken.

Gemeente Houten. Leerlingen van het VO gaven aan dat de school het verzuim snel opmerkte. De school probeerde vaak eerst zelf het verzuim terug te dringen door leerlingen te laten nakomen. Echter, volgens de gesproken leerlingen had dit niet de bedoelde uitwerking.

‘Ja ik heb wel eens na moeten komen, maar meestal ga ik daar niet heen. Er staat niet in de regels dat het verplicht is. Dan vragen ze wel waar ik was, dan zeg ik ‘weet ik niet’. Ik verzon altijd wel iets’ (Leerling, 25-04-2013).

Ook de leerplichtambtenaar gaf aan dat er eerst actie wordt ondernomen door de school. Als een leerling 16 uur in 4 weken verzuimt van school wordt de leerplichtambtenaar ingeschakeld. Wanneer een situatie echt zorgelijk lijkt te zijn komt een leerling al eerder op het gemeentehuis voor een gesprek. Er zijn in de gemeente Houten geen wachtlijsten voor schoolverzuim, hierdoor wordt de aanpak door de leerplichtambtenaar snel in gang gezet na een melding van de school.

De leerlingen van het ROC gaven aan dat er pas laat op het verzuim werd gereageerd en dat de registratie vanuit de school niet altijd klopte. Daardoor kwam de leerplichtambtenaar kwam pas laat in beeld bij deze leerlingen.

‘Ik werd pas na 137 uur gepakt.’; ‘Op school maken ze veel fouten. Ik heb een lijst aangevraagd met wanneer ik dan allemaal weg zou moeten zijn. Dat klopte niet, er stonden veel lessen op die ik normaal nooit heb, die staan niet eens op mijn rooster’ (Leerling, 24-04-2013).

De leerlingen van het ROC in de gemeente Houten gaven aan dat dit hoge verzuimgehalte te maken heeft met de eigen verantwoordelijkheid die leerlingen krijgen voor het volgen van de lessen. De leerlingen vertelden dat zij niet goed om kunnen gaan met een grote eigen verantwoordelijkheid en dat zij liever beter in de gaten worden gehouden. Daarnaast is het

voor leerlingen van het ROC onduidelijk wanneer ze echt in de problemen komen. De leerlingen worden op school niet aangesproken op hun verzuimgedrag en de brief van de leerplichtambtenaar lag onaangekondigd op de deurmat. Dit gaf veel onrust bij de leerlingen omdat zij niet wisten waar zij aan toe waren.

Gemeente Veghel. De leerlingen van het VO in de gemeente Veghel gaven aan dat de signalering van afwezigheid door de school snel verliep. Wanneer de school te vaak laat komen, spijbelen of ziek zijn opmerkt worden leerlingen doorgestuurd naar de dagdienst. Wanneer een waarschuwing bij de dagdienst het verzuim niet doet verminderen, wordt er een melding van het verzuim gedaan door de school. Vervolgens ontvangen de leerlingen een brief van de leerplichtambtenaar.

De zorgcoördinator van het Fioretti College bevestigde de strenge controle op schoolverzuim.

‘Vier keer per dag wordt er gecontroleerd of alle leerlingen aanwezig zijn. Zo niet, dan wordt er meteen naar huis gebeld. We noteren verzuimende leerlingen in een klassenboek en Magister. Aan de hand hiervan vindt elke dag een dag-evaluatie plaats met alle leraren; hier spreken we de leerlingen door. Daarnaast vindt er maandelijks een preventief spreekuur plaats. Leerlingen die aangemeld zijn door hun mentor komen dan langs voor een gesprek’ (Zorgcoördinator Fioretti College, 13-05-12).

Leerplichtambtenaren in de regio Veghel zijn verbonden aan een school en niet aan de gemeente waar de leerlingen wonen. Hierdoor ontstaan korte lijnen tussen de school en de leerplichtambtenaar en kan de leerplichtambtenaar snel ingrijpen bij verzuim (Zorgcoördinator Fioretti College, 13-05-12). Tevens geeft de leerplichtambtenaar van Veghel aan dat zij streven naar een vroege signalering op VO-scholen; vaak grijpt de leerplichtambtenaar al eerder in dan bij 16 uur verzuim.

Als onderzoekers zijn we er niet in geslaagd leerlingen van een ROC in Veghel bereid te vinden voor een interview. Wel hebben we contact gehad met een zorgcoördinator van het ROC in Veghel. Deze gaf aan dat er gecontroleerd wordt op schoolverzuim door middel van een registratiesysteem voor het in- en uitklokken met een pas. Er geldt een bepaald aanwezigheidspercentage in de lessen. De leerplichtambtenaar van Veghel gaf aan dat er op ROC scholen ook wordt gestreefd naar vroege signalering en snelle doorverwijzing naar de leerplichtambtenaar. Wanneer door de leerplichtambtenaar wordt opgemerkt dat de school iets verkeerd doet in de signalering of aanpak, wordt de school hier op aangesproken door de leerplichtambtenaar.

Vergelijking. In beide gemeenten heerst een strenge controle van verzuim op VO-scholen. De leerplichtambtenaar komt snel in beeld wanneer een leerling ongeoorloofd verzuimt. Dit geldt ook voor de leerlingen van het ROC in Veghel. Op basis van de ervaringen van de ROC-leerlingen uit Houten kan gesteld worden dat er een grote tijdsperiode zit tussen de signalering van het verzuim en de daadwerkelijke aanpak. Deze leerlingen gaven aan dat de school het verzuim niet of slecht bijhield waardoor er soms al veel verzuim had plaatsgevonden en de leerplichtambtenaar laat in beeld kwam.

Ervaring van verschillende aanpak

De tweede verwachte inconsistentie had betrekking op de aanpak van schoolverzuim. De school en de leerplichtambtenaar zouden verschillende consequenties kunnen aandragen voor het probleem. Deze verschillende consequenties zouden tegenstrijdig ervaren kunnen worden door de jongeren. Verwacht werd dat vanuit school sneller een sanctie wordt opgelegd en dat de leerplichtambtenaar het probleem eerder als zorgwekkend ziet en in de aanpak tot zorg over wil gaan.

Gemeente Houten. De aanpak vanuit de school was in deze gemeente erg afhankelijk van het type onderwijs. De leerlingen op het VO in de gemeente Houten gaven aan dat er een strenge aanpak wordt gehanteerd door middel van sancties zoals nablijven. De leerlingen vonden deze strenge aanpak goed, anders zou het verzuim nog erger uit de hand lopen.

De aanpak van de leerplichtambtenaar van de gemeente Houten is voornamelijk waarschuwend van aard voor het VO. Dit werd bevestigd door de leerplichtambtenaar en de leerlingen van het VO. De leerlingen worden bewust gemaakt van de consequenties en er wordt benadrukt dat de leerlingen aanwezig moeten zijn op school. De leerlingen van het VO ervaren deze gesprekken als onprettig en een verplichting, ze gaven aan dat zij liever hadden gewild dat de school het probleem op zou lossen en niet de leerplichtambtenaar.

In tegenstelling tot de ervaringen van VO-leerlingen, gaven de leerlingen van het ROC aan dat er vanuit de school weinig aan schoolverzuim wordt gedaan. Wanneer een leerling niet aanwezig is tijdens de lessen worden hier geen sancties aan verbonden. Tevens bleek uit de interviews dat er niet naar de leerlingen wordt geluisterd waarom zij niet aanwezig zijn en er ook geen hulp wordt aangeboden aan deze leerlingen.

'Ik heb de school vaak om hulp gevraagd maar het is maar een keer geweest dat zij iets hebben gevonden, dat was een stage waar ik op kon solliciteren. De school heeft weinig hulp gegeven' (Leerling, 24-04-2013).

De ROC-leerlingen uit de gemeente Houten gaven aan dat zij het niet prettig vinden hoe er met schoolverzuim wordt omgegaan vanuit de school. Zij vertelden dat zij het prettig zouden

vinden wanneer zij wel in de gaten worden gehouden en worden bestraft wanneer zij niet aanwezig zijn op school.

De aanpak vanuit de leerplichtambtenaar is volgens de leerlingen en de leerplichtambtenaar zelf gericht op hulp en zorg. De ROC-leerlingen worden tijdens de gesprekken geholpen bij de zoektocht naar een andere opleiding, een baan of doorverwezen naar een instelling die hen hierbij helpt. Zij ervaren de gesprekken als fijn en behulpzaam. Deze leerlingen vonden het prettig dat het probleem buiten school wordt opgelost en dat er hulp wordt aangereikt door de leerplichtambtenaar door bijvoorbeeld een verwijzing naar een andere instelling.

‘Ik ben nu bezig met het Jongerenloket, zij helpen mij motiveren en met het zoeken naar werk. De leerplichtambtenaar heeft dit geregeld. Ik ben blij dat zij mij op deze manier helpen’ (Leerling, 24-04-2013).

Gemeente Veghel. De leerlingen van het VO in Veghel vertelden dat verzuim streng wordt aangepakt, zij moeten bijvoorbeeld gemiste uren dubbel inhalen. Twee leerlingen gaven aan dat zij deze strenge aanpak goed vinden, anders zouden zij nog vaker afwezig zijn en tegen onprettige sancties aanlopen. Een leerling vertelde dat hij de strenge aanpak goed vindt, maar dat hij het niet eerlijk vindt dat de aanpak afhankelijk is van de leraar en zou graag een eenduidige lijn zien in de aanpak onder de leraren.

De aanpak van de leerplichtambtenaar in de gemeente Veghel is eveneens afhankelijk van het type onderwijs. De leerplichtambtenaar van Veghel gaf aan dat de gesprekken met VO-leerlingen vooral waarschuwend van aard zijn en gericht zijn op handhaving.

‘Omdat er op het VO een schoolse cultuur heerst, hoort de aanpak vanuit de leerplichtambtenaar vooral gericht te zijn op handhaving.’ (Leerplichtambtenaar Veghel, 14-06-13).

De gesprekken met de leerplichtambtenaar werden door alle drie de leerlingen als prettig ervaren. Zij werden zich bewust van de consequenties en vonden het fijn dat zij gewaarschuwd werden door de leerplichtambtenaar. De drie leerlingen vonden het prettig dat de leerplichtambtenaar ingreep. Zij hadden niet liever gewild dat de school het verder op zou lossen.

De aanpak vanuit de school is in de gemeente Veghel niet afhankelijk van het type onderwijs. De zorgcoördinator van het ROC vertelde namelijk dat verzuim op het ROC wordt bestraft doordat leerlingen bepaalde lessen moeten inhalen. Daarnaast gaf zij ook aan dat verzuim deels de eigen verantwoordelijkheid is van de leerling. Op het ROC in Veghel worden naast het inhalen van lessen weinig andere sancties gegeven.

De leerplichtambtenaar van Veghel gaf aan dat de gesprekken met ROC-leerlingen meer gericht zijn op hulp en zorg in plaats van handhaving.

‘Met leerlingen van het ROC is het gesprek vooral gericht op wat nu de achterliggende oorzaak is en wat moeten we doen om te voorkomen dat de leerling uitvalt. Gelieve geen handhaving, maar in beweging brengen om juiste opleiding te zoeken of een andere oplossing. Handhaving werkt vaak niet bij deze leerlingen’ (Leerplichtambtenaar Veghel, 14-06-13).

Vergelijking. In beide gemeenten werd vanuit de VO-scholen het schoolverzuim aangepakt door sancties op te leggen. Daarnaast was de aanpak vanuit de leerplichtambtenaar voor VO-leerlingen in beide gemeenten voornamelijk waarschuwend van aard, zorg had hier geen prioriteit. Echter, de leerplichtambtenaar had wel een gedeelde zorgfunctie door middel van het achterhalen van de problematiek achter het verzuim, maar de gesprekken gingen voornamelijk om de consequenties voor blijvend schoolverzuim te benadrukken. Uit de ervaringen van de ROC leerlingen uit de gemeente Houten blijkt dat deze scholen geen aanpak voor schoolverzuim hanteren en dus ook geen eigen sancties opleggen. In de gemeente Veghel legde het ROC wel sancties op door middel van het inhalen van lessen. De leerplichtambtenaar had in beide gemeenten een duidelijke zorgfunctie in de aanpak voor ROC-leerlingen: De reden van verzuim werd achterhaald en hier werden vervolgstappen op gebaseerd zoals doorverwijzing of het zoeken naar een nieuwe opleiding of werkplek.

Inconsistenties tussen aanbieders

De derde onderzoeksvraag heeft betrekking op de inconsistenties tussen instellingen. Deze onderzoeksvraag kan beantwoord worden aan de hand van de derde verwachte inconsistentie. Deze verwachte inconsistentie had betrekking op tegenstrijdige perspectieven van ouders, scholen en instellingen op het probleem, waardoor deze verschillende belanghebbenden niet op een lijn zouden zitten.

Gemeente Houten. Een van de leerlingen uit de gemeente Houten bevestigde deze verwachte inconsistentie. Deze leerling gaf aan dat er voornamelijk een tegenstrijdig perspectief op het probleem te vinden was tussen instellingen.

‘Ze willen allemaal iets anders. De een wil een rechtszaak, de ander dat ik weer naar school ga, en weer een ander dat ik werk. Het zou handiger zijn als er gewoon één iemand alles weet. Een iemand waarmee ik alles kan bespreken, niet 8 verschillende dingen’ (Leerling, 13-05-2013).

De leerplichtambtenaar in Houten gaf aan dat de verschillende instellingen rondom schoolverzuim eens per maand bij elkaar komen, waardoor deze redelijk betrokken zijn op

elkaar. Wel gaf de leerplichtambtenaar aan dat verschillen in aanpak rondom schoolverzuim in de gemeente Houten voornamelijk terug zijn te vinden tussen de leerplichtambtenaar en Bureau Jeugdzorg en Justitie (Leerplichtambtenaar Houten, 27-02-2013). Deze laatst genoemde instellingen hebben soms lange wachttijden, waardoor aanvragen van de leerplichtambtenaar lang blijven liggen. Een van de leerlingen kon dit bevestigen, deze gaf aan dat er twee maanden verstreken voordat de rechtszaak over het schoolverzuim plaatsvond. De andere leerlingen uit de gemeente Houten gaven aan dat er geen sprake was van tegenstrijdige belangen en perspectieven. Voornamelijk de rol van de ouders werd besproken, maar deze stonden allemaal achter de aanpak die de leerplichtambtenaar voorstelde.

Gemeente Veghel. De verwachte inconsistentie over een verschillende aanpak rondom schoolverzuim tussen verschillende instellingen werd door de zorgcoördinator bevestigd. Deze gaf aan dat instellingen soms langs elkaar heen werken wanneer er meerdere instellingen betrokken zijn bij een kind. De school neemt dan vaak het initiatief om alle instellingen bij elkaar te brengen en goede afspraken te maken betreffende de leerling. Dit is echter officieel niet de rol van de school. Een ander voorbeeld volgens de zorgcoördinator is dat de inzet van de verschillende instellingen persoonsafhankelijk is. Per persoon verschilt het veel hoe goed zij een kind begeleiden. Soms is de inzet te veel op afstand en zou er beter naar de problemen van het kind moeten worden gekeken (Zorgcoördinator Fioretti College, 13-05-12).

De leerplichtambtenaar uit Veghel bevestigde deze inconsistentie door de zorgcoördinator echter niet. Deze gaf aan dat de communicatie tussen verschillende instellingen goed gaat. Er zijn wel eens discussies tussen instellingen, maar dit wordt volgens de leerplichtambtenaar goed opgelost zonder dat leerlingen daar veel van merken. De leerplichtambtenaar wordt hierin bevestigd door de jongeren, deze gaven aan dat zij deze verkokering niet herkennen. Naast de school en de leerplichtambtenaar hebben twee leerlingen te maken met een psycholoog en jeugdreclassering. Beide leerlingen ervaren deze hulp als prettig en eenduidig met de hulp vanuit andere instellingen. Daarnaast gaven leerlingen aan dat hun ouders het eens waren met de manier waarop het verzuim werd aangepakt. Een leerling vertelde dat de ouders zelf ook consequenties aan het verzuim gaven.

'Ik kreeg veel verschillende straffen, playstation werd afgepakt of mijn laptop of telefoon. Of bijvoorbeeld geen zakgeld, niet naar buiten' (Leerling, 14-05-2013).

Vergelijking. In beide gemeenten werden inconsistenties tussen instellingen herkend, vooral vanuit de deskundigen. De meeste leerlingen gaven aan deze inconsistentie niet te herkennen en vonden de aanpak van het schoolverzuim vanuit alle instellingen

eenduidig. Een leerling uit Houten gaf wel aan de tegenstrijdige aanpak tussen instellingen te herkennen, verschillende instellingen stelden een verschillende aanpak van het verzuim voor, zoals een rechtszaak, naar school gaan of werken.

Conclusies

De kwaliteit van het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim is aan de hand van drie vragen onderzocht, namelijk: (1) ‘Welke instellingen vormen het gemeentelijk netwerk ten aanzien van schoolverzuim?’ (2) ‘Wat is de kwaliteit van het aanbod vanuit het gezichtspunt van de jongeren?’ en tot slot (3) ‘Welke inhoudelijke consistenties bestaan er tussen instellingen?’. Deze onderzoeksvragen zijn beantwoord aan de hand van verwachte inconsistenties. Deze verwachte inconsistenties zijn tot stand gekomen vanuit de literatuur. Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden zijn interviews afgenomen met jongeren en deskundigen uit de gemeenten Houten en Veghel. De jongeren waren afkomstig van het VO of een ROC.

De eerste onderzoeksvraag had betrekking op het jeugdnetwerk rondom schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel. In beide gemeenten komt het jeugdnetwerk zoals beschreven door de deskundigen en leerlingen overeen met het netwerk zoals beschreven in het literatuuronderzoek. De procedure vanuit de instellingen die zich bevinden in het jeugdnetwerk komt eveneens overeen met de landelijke procedure rondom schoolverzuim. De tweede onderzoeksvraag had betrekking op de kwaliteit van het aanbod en is aan de hand van twee verwachte inconsistenties bestudeerd, namelijk de tijdsperiode tussen signalering en aanpak en sanctie versus school. De kwaliteit van de signalering vanuit de school en doorverwijzing naar de leerplichtambtenaar is goed in beide gemeenten op het VO en op het ROC in Veghel. Op het ROC in de gemeente Houten laat deze kwaliteit echter te wensen over. Het verzuim wordt slecht bijgehouden en de leerplichtambtenaar komt hierdoor laat in beeld. In beide gemeenten is de aanpak vanuit de VO-scholen gericht op sancties en de aanpak vanuit de leerplichtambtenaar waarschuwend van aard. De kwaliteit van deze aanpak wordt door leerlingen als goed ervaren. De aanpak vanuit het ROC in Veghel is eveneens gericht op sanctie, in tegenstelling tot de aanpak vanuit het ROC in de gemeente Houten. De kwaliteit van de aanpak vanuit het ROC in de gemeente Houten is voor verbetering vatbaar. In beide gemeenten is de aanpak vanuit de leerplichtambtenaar gericht op zorg. De kwaliteit van deze aanpak wordt als goed ervaren door de leerlingen. De derde onderzoeksvraag betrof inconsistenties tussen instellingen. In beide gemeenten zijn inconsistenties gevonden, voornamelijk tussen instellingen. In de gemeente Houten gaf een leerling bijvoorbeeld aan dat verschillende instellingen een verschillende aanpak van het verzuim voorstelden, zoals een

rechtszaak, naar school gaan of werken. Deze inconsistentie werd niet door de leerplichtambtenaar in Houten genoemd. De zorgcoördinator in Veghel herkende deze inconsistentie echter wel.

De resultaten van het onderzoek kunnen betrouwbaar worden genoemd omdat er op verschillende punten overeenkomsten te zien zijn tussen resultaten uit de documentenanalyse en de resultaten uit de interviews met jongeren en deskundigen. Verschillende leerlingen deelden soortgelijke ervaringen en dit kwam veelal overeen met wat de deskundigen vertelden. Er is echter een duidelijk aspect opgevallen waarin verschillende informanten elkaar tegenspraken, namelijk aangaande de inconsistentie tussen instellingen. De zorgcoördinator van het VO en de leerplichtambtenaar hadden hier een verschillende visie op. Dit zou aangaande dit aspect een bedreiging van de betrouwbaarheid kunnen betekenen.

Tevens is in het afnemen van de interviews rekening gehouden met de betrouwbaarheid en constructvaliditeit door anonimiteit van de leerlingen te waarborgen en na te gaan of er een gedeeld begrip was over een onderwerp. De betrouwbaarheid en validiteit is echter verminderd doordat er een beperkte tijd beschikbaar was voor dit onderzoek. Dit heeft er toe geleid dat er beperkte dataverzameling mogelijk was.

De resultaten zijn verkregen in de gemeenten Houten en Veghel, hierdoor zijn de verkregen resultaten alleen van toepassing op deze gemeenten en niet generaliseerbaar naar andere gemeenten.

Discussie

Op basis van bovenstaande conclusies kunnen er twee verbeterpunten worden aangereikt voor de aanpak rondom schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel. Uit de conclusies van de tweede onderzoeksvraag blijkt dat de kwaliteit van de signalering en aanpak van het schoolverzuim op het ROC in de gemeente Houten te wensen overlaat. De leerlingen gaven aan dat het verzuim door de scholen slecht wordt bijgehouden. Dit komt overeen met het onderzoek van Van Lieshout (2003), waarin wordt gesteld dat spijbelen lang onopgemerkt blijft en dat scholen hier soms weinig tegen doen. Doordat ROC-scholen het verzuim niet of slecht bijhouden krijgen de leerlingen een grote verantwoordelijkheid aangaande de aanwezigheid in de les. De leerlingen van het ROC ervaren deze eigen verantwoordelijkheid niet als een vorm van kwaliteit, omdat ze aangeven dat ze deze verantwoordelijkheid niet aankunnen. Zij zouden een strengere hantering aangaande verzuimbeleid wensen. Deze strengere hantering van het verzuimbeleid op ROC scholen zou de invulling van een verbeterpunt kunnen zijn. ROC scholen in de regio van de gemeente Houten zouden hierin een voorbeeld kunnen nemen aan het ROC in Veghel. Zij werken met een in- en

uitkloksysteem voor leerlingen, waardoor verzuim onmiddellijk kan worden opgemerkt.

Wanneer er veelvuldig verzuim wordt opgemerkt op het ROC zou het goed zijn dat de school dit duidelijk communiceert naar de betreffende leerling.

Een tweede verbeterpunt komt voort uit de derde onderzoeksvraag en is aangereikt door zowel deskundigen als leerlingen. Een leerling uit Houten en de zorgcoördinator uit Veghel ervaren inconsistenties tussen instellingen rondom het schoolverzuim. De leerling uit Houten geeft aan dat deze inconsistentie voornamelijk in de aanpak tussen instellingen ligt. Er is volgens deze leerling geen eenduidige lijn te zien in de aanpak die de verschillende instellingen voorstellen. De zorgcoördinator in Veghel ervaart deze inconsistentie eveneens. Verschillende instellingen werken langs elkaar heen en wanneer de school geen initiatief zou nemen om alle instellingen bij elkaar te brengen, zouden de instellingen helemaal niet van elkaar op de hoogte zijn van de situatie van de betreffende leerling. Doordat deze inconsistentie in beide gemeenten lijkt voor te komen, is het van belang hier aandacht aan te geven en verbetering in aan te brengen. De invulling van deze verbetering kan geconcretiseerd worden door een persoon aan te stellen die het overzicht houdt over de situatie van de leerling en schakelt tussen verschillende instellingen. Er zou dan een soort case-management functie gecreëerd kunnen worden waarin de case-manager het eerste aanspreekpunt is voor zowel de jongeren als instellingen. Dit voorkomt veel onduidelijkheden in de aanpak van schoolverzuim en zorgt voor een goede onderlinge communicatie.

Wij hopen dat het aangeven van verbeterpunten in huidig onderzoek een goede stap is naar een toekomst met een nog betere kwaliteit van jeugdnetwerken rondom schoolverzuim.

Referentielijst

- Attwood, G. & Croll, P. (2006). Truancy in secondary school pupils: prevalence, trajectories and pupil perspectives. *Research papers in education*, 21, 467- 484
- Byer, J. L., & Kuhn, J. (2003). A model response to truancy prevention: The Louisville Truancy Court Diversion Project. *Juvenile and Family Court Journal*, 54, 59-67
- Dorsselaer, S. van, Looze, M. de, Vermeulen-Smit, E., Roos de, S., Verdurmen, J., Bogt ter, T., Vollebergh, W. (2010). *Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland: HBSC 2009*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Dowrick, P. W., & Crespo, N. (2005). School failure. In T. P. Gullotta, & G. R. Adams (Eds.), *Handbook of adolescent behavioral problems: Evidence-based approaches to prevention and treatment* (pp. 589-610). New York, NY, US: Springer Science + Business Media.
- Gemeente Houten (2011). *Leerplicht en kwalificatieplicht*. Ontleend aan:
<https://www.houten.nl/burgers/diensten/onderwijs-zorg-en-welzijn/onderwijs/leerplicht/>
- Gemeente Houten (2012b). *Lokaal Jeugd rapport Houten*. Houten: Gemeente Houten.
- Gemeente Houten (2012c). *Jaarverslag 2011-2012 Leerplicht in Houten*. Houten: Gemeente Houten.
- Gemeente Houten (2013a). *Bevolkingsteller*. Ontleend aan:
<https://www.houten.nl/over-gemeente-houten/feiten-en-cijfers/kerncijfers/bevolking/bevolkingsteller>
- Gemeente Houten (2013b). *Jeugd beleid*. Ontleend aan:
<https://www.houten.nl/burgers/diensten/onderwijs-zorg-en-welzijn/jeugd-en-jongeren/>
- Gemeente Houten (2013c). *Scholen*. Ontleend aan:
<https://www.houten.nl/burgers/onderwijs/scholen/>
- Gemeente Veghel (2013). *Bevolkingscijfers*. Ontleend aan:
http://www.veghel.nl/home/over-veghel_41873/item/bevolkingscijfers-veghel-2013_47001.html
- Gemeente Veghel (2012). *Jaarverslag 2011-2012 Leerplicht en Voortijdig schoolverlaten*. Veghel: Gemeente Veghel.
- Gemeente Veghel (2010). *Jeugd- en jongerenbeleid 2011-2014*. Veghel: Gemeente Veghel.
- Gerrard, M. D., Burhans, A., & Fair, J. (2003). Effective truancy prevention and intervention: A review of relevant research for the hennepin county school succes project. US: Saint Paul: Wilder Research Center.

Halt (2012). *Handleiding strafrechtelijke aanpak schoolverzuim*. Ontleend aan:

<http://www.halt.nl/index.cfm/site/Halt%20/pageid/CC1E28B0-E081-2F5B-42CFDCC5730B14BD/index.cfm>

Hartkamp, J. P. (2005). *Monitor voortijdig schoolverlaten Rotterdam 2005: 4e – metingschooljaar 2003/2004*. Amsterdam: Desan Research Solutions.

Henry, K. L. (2007). Who's skipping school: Characteristics of truants in 8th and 10th grade. *Journal of School Health, 77*, 29–35

Hibbert, A., & Fogelman, K. (1990). Future lives of truants: Family formation and health-related behavior. *British Journal of Educational Psychology, 60*, 171–179

Huizinga, D., & Jacob-Chien, C. (1998). The contemporaneous co-occurrence of serious and violent juvenile offending and other problem behavior. In R. Loeber & D. P. Farrington, *Serious & violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions* (p. 57). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.

Jick, T. D. (1979). Mixing qualitative and quantitative methods: Triangulation in action. *Administrative Science Quarterly, 24*, 602-611

Jimerson, S. R., Egeland, B., Sroufe, L. A., & Carlson, B. (2000). A prospective longitudinal study of high school dropouts: Examining multiple predictors across development. *Journal of School Psychology, 38*, 525-549

Kearney, C. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review, 28*, 451-471

Kruiter, A. J., de Jong, J., van Niel, J., & Hijzen, C. (2008). *De Rotonde van Hamed. Maatwerk voor mensen met meerdere problemen*. Den Haag: Universiteit Leiden

Levine, J. A., Pollack, H., & Comfort, M. E. (2001). Academic and behavioral outcomes among the children of young mothers. *Journal of Marriage and the Family, 63*, 355-369

National Center for School Engagement (NCSE). (2006). *NCSE approach*. Ontleend aan: <http://www.schoolengagement.org/index.cfm/NCSE%20Approach>

Nederlands Jeugdinstituut. (2013a). *Dossier Jeugdzorg*. Ontleend aan: <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/03/059.html>

Nederlands Jeugdinstituut. (2013b). *Dossier transitie Jeugdzorg*. Ontleend aan: <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/29/690.html>

Nederlands Jeugdinstituut. (2013c). *Dossier schoolverzuim*. Ontleend aan: <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/11/962.html>

NIPO. (2002). *Schoolverzuim in het voortgezet onderwijs*. Amsterdam: NIPO.

Schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel

Rijksoverheid. (2012a). *Conceptwetsvoorstel Jeugdwet*. Den Haag: Den Haag.

Rijksoverheid. (2012b). *Transitieagenda Jeugdzorg. Gezamenlijke agenda Rijk/VNG/IPO*. Den Haag: Den Haag.

Rijksoverheid. (2013b). *Leerplicht en kwalificatieplicht*. Ontleend aan: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerplicht/leerplicht-en-kwalificatieplicht>

Rijksoverheid. (2013c) *Toezicht leerplichtwet*. Ontleend aan: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerplicht/vraag-en-antwoord/wie-houdt-toezicht-op-de-leerplicht.html>

Sutphen, R. D., Ford, J. P., & Flaherty, C. (2010). Truancy interventions: A review of the research literature. *Research on Social Work Practice, 20*, 161-171

Tobler, N. S. (2000). Lessons learned. *Journal of Primary Prevention, 20*, 261-273

Van Batenburg, T. V., Korpershoek, H., van de Werf, M. P. C. (2007). *De VMBO-leerlingen in voel'99: Stromen, kenmerken en huidige situatie*. Groningen: Gronings Instituut voor Onderzoek naar Onderwijs.

Van den Berg, G. (2007). Voortijdig van school. *Jeugd en Co Kennis, 4*, 16-22.

Van Lieshout, M. (2003). *Voorkomen beter dan herstellen: Jongeren over de oorzaken en aanpak van voortijdig schoolverlaten*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

Vitaro, F., Larocque, D., Janosz, M., & Tremblay, R. E. (2001). Negative social experiences and dropping out of school. *Educational Psychology, 21*, 401-415

Worrell, F. C. (1997). Predicting successful or non-succesfull at-risk status using demographic risk factors. *High School Journal, 8*, 46-53

Bijlage 1. Interviewprotocol deskundigen

Wij zijn Martine en Manoe en studeren Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit van Utrecht. Wij doen voor ons afstuderen een onderzoek naar de manier waarop instellingen samenwerken in de aanpak naar jongeren toe. We willen het netwerk van instellingen rondom schoolverzuim onderzoeken in de gemeente Houten/Veghel. We hopen dat we onder andere door het interview met u een beter beeld krijgen van hoe instellingen met elkaar samenwerken. We willen weten wat jongeren meemaken in deze gemeente en hoe ze de aanpak van schoolverzuim ervaren. Hebben ze het gevoel dat alle instellingen op dezelfde lijn zitten, of spreken ze elkaar juist tegen?

Het doel van het onderzoek is om de punten waar het in de aanpak goed gaat en niet goed gaat in kaart te brengen zodat de aanpak en de afstemming van instellingen eventueel verbeterd kan worden. Het interview zal ongeveer 30 minuten duren. Vindt u het goed als wij het interview opnemen zodat we het nog eens na kunnen luisteren? Uiteraard gaan wij zorgvuldig met de gegevens om.

1. (Houten) Op de site van de gemeente staat: ‘De rol van de gemeente in het jeugdbeleid is vooral voorwaardenscheppend. De uitvoering van jeugdzaken ligt met name bij instellingen buiten het gemeentehuis.’ In hoeverre plaatst gemeente Houten/ Veghel de uitvoering naar buiten? En blijft dit ook zo na de transitie in 2015?
2. Hoe verloopt het proces vanaf het allereerste moment dat een kind verzuimt op school? Langs welke instellingen loopt het proces? Waar is de instelling in gespecificeerd?
3. Is de procedure in Gemeente Houten/ Veghel gelijk aan de landelijke procedure?
4. Op welke punten is de Gemeente Houten/ Veghel sterk in de aanpak van schoolverzuim? (communicatie tussen instellingen en met het kind en ouders, schoolverzuim terugdringen)
5. Ervaart u zelf knelpunten wat betreft communicatie en samenwerking tussen instellingen? Tussen welke instellingen zitten er knelpunten? Is daar een reden voor aan te wijzen?

Schoolverzuim in de gemeenten Houten en Veghel

6. Zijn er bepaalde punten die verbeterd kunnen worden zodat er meer consistentie tussen instellingen ontstaat? Op welke manier zouden deze punten verbeterd kunnen worden? Is er al een poging gedaan om dit te verbeteren?
7. Heeft gemeente Houten/ Veghel in de planning om na de transitie iets te veranderen in het proces rondom schoolverzuim?
8. Heeft u tips hoe we verzuimende leerlingen kunnen benaderen?

We zijn ons bewust van de privacy. We zijn niet zozeer geïnteresseerd in hun verhaal over wat ze hebben meegemaakt maar meer hoe ze de hulpverlening hebben ervaren.

Hartelijk dank voor uw medewerking.

Bijlage 2. Flyer jongeren

Bacheloronderzoek Manoe Hoogstede & Martine van Wijk

Wie? Voor ons bacheloronderzoek zijn wij op zoek naar jongeren tussen de 14 en 24 jaar uit de gemeente Veghel die ervaring hebben (gehad) met schoolverzuim.

Wat? Om met je te praten over de hulp van instellingen rondom schoolverzuim. We zullen geen vragen stellen over het schoolverzuim wat jij hebt meegemaakt, maar we willen graag weten hoe instellingen met jou omgaan in de hulpverlening. Wat gaat er goed, en wat juist niet? **Jouw beeld is belangrijk**, want we krijgen het normaal alleen te horen via volwassenen of rapporten.

Waarom?

Om uiteindelijk verbeterpunten in de hulpverlening aan te reiken, op basis van jouw ervaring.

Waar?

Op de plek waar jij het fijnste vindt, bijvoorbeeld op school.

Wanneer?

In de periode tussen 24 mei en 5 juni. De dag en tijd mag je zelf met ons bepalen.

Het interview zal ongeveer 20 minuten duren. Uiteraard gaan wij zorgvuldig met je gegevens om en blijven deze anoniem.

Wat brengt het je op?

Heel veel dank van ons, een lekkernij én we verloten een bioscoopkaartje onder de jongeren die meewerken.

Bijlage 3. Interview protocol jongeren

Wij zijn Martine en Manoe en studeren Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit van Utrecht. Wij doen voor ons afstuderen een onderzoek naar de manier waarop instellingen samenwerken in de aanpak van schoolverzuim naar jou als jongere toe. Bij dit thema gaan we het netwerk van instellingen onderzoeken in de gemeente Houten en Veghel. We hopen dat we door onder andere het interview met jou een beter beeld krijgen van hoe instellingen met elkaar en met jou samenwerken. Jouw beeld is belangrijk, want we krijgen normaal alleen informatie via volwassenen of rapporten. We willen weten wat jongeren meemaken in deze gemeente en dat willen we via jou te weten komen. Heb je het gevoel dat alle instellingen op dezelfde lijn zitten, of spreken ze elkaar juist tegen? We zullen dus voornamelijk vragen naar jouw ervaringen over de samenwerkende instellingen.

Het doel van het onderzoek is om de punten waar het in de aanpak van schoolverzuim goed gaat en niet goed gaat in kaart te brengen zodat de aanpak en de afstemming van instellingen eventueel verbeterd kan worden. Het interview zal ongeveer 30 minuten duren. Vind je het goed als wij het interview opnemen zodat we het nog eens na kunnen luisteren? Uiteraard gaan wij zorgvuldig met de gegevens om en zul je als respondent anoniem blijven.

Vragen:

De eerste vraag hoef je niet te beantwoorden als je dit niet wilt. Wij zullen de antwoorden niet gebruiken in ons onderzoek, maar het kan ons wel een beter beeld geven van jouw situatie.

1. Wil je iets vertellen over het schoolverzuim? Hoeveel verzuimde je, had je hier een reden voor?
2. Zijn er maatregelen op school genomen om het schoolverzuim te voorkomen? (Bijvoorbeeld strafwerk, nakomen of gesprekken)
3. Wie heeft het schoolverzuim opgemerkt en een melding gedaan? (School, ouders)
4. Kun je wat vertellen over hoe de aanpak van het verzuim na de melding is verlopen?
 - a. Hoe lang duurde het voordat een instelling jou benaderde nadat er melding is gedaan?
 - b. Welke instelling heeft jou benaderd?
 - c. Wat voor aanpak van het verzuim stelde deze instelling voor? (Bijvoorbeeld sancties, nieuwe opleiding, werk)

5. Met welke instellingen heb je te maken gehad rond de aanpak van het schoolverzuim? (Schooldirectie, leerplichtambtenaar, HALT, rechter).
6. We zijn benieuwd naar de manier van communiceren vanuit de instellingen.
 - a. Hoe vond de communicatie plaats? Kreeg je een briefje per post, werd je gebeld of gemaïld
 - b. Werd er met jou gecommuniceerd of voornamelijk met je ouders/voogd?
 - c. Waren de instellingen duidelijk in hun communicatie naar jou toe? Zeiden ze wat ze aan het doen waren, begreep jij wat er aan de hand was?
 - d. Hoe heb je deze communicatie ervaren? Hoe vond je bijvoorbeeld de gesprekken met de leerplichtambtenaar?
7. Had je het gevoel dat de instellingen op dezelfde lijn zaten in de aanpak van het verzuim? Zo nee, waar lagen de verschillen?
 - a. Vertelden de instellingen dezelfde boodschap? Waren ze het eens over de reden van het schoolverzuim?
 - b. Wat voor aanpak stelden de instellingen voor?
 - c. Gaven de instellingen allemaal soortgelijk advies voor aanpak, of zeiden ze allemaal iets anders?
 - d. Wat vond je zelf van de aanpak? Was iedereen het eens met deze aanpak? (Bijvoorbeeld je ouders en school ook?)
Zo nee, wie waren het niet met elkaar eens? Wat waren hun argumenten?

Wij willen je hartelijk bedanken voor de medewerking aan ons onderzoek (bedankje overhandigen). Heb je zelf nog vragen aan ons, of dingen die je wilt vertellen?

Wij gaan het interview van jou samen met de andere interviews die we hebben afgenomen bestuderen en vergelijken en we hopen met de resultaten uit de interviews verbeterpunten aan te reiken aan de gemeente Houten/ Veghel. Vind je het goed als we eventueel nog een keer contact met je opnemen als we nog belangrijke vragen hebben? En vind je het fijn als we het onderzoek mailen als we klaar zijn?